

Glosar de termeni marinărești

(întocmit îndeosebi cu ajutorul *Lexiconului maritim englez-român*,
publicat de Editura Științifică în 1971 și elaborat de un colectiv
de autori condus de Gh. Bibicescu)

- Ambardee* – abatere bruscă din drum a unei nave, sub forma unui salt lateral al probei
- Arboradă* – totalitatea arborilor (catargelor) unui vas cu pânze
- Arbore* – catarg (cel din centru se numește „arborele mare“)
- Arborele artimon* – ultimul arbore al unui velier
- Arborele gabier* – partea unui arbore, cuprinsă între gabie și cruceț
- Arborele trinchet* – primul arbore (începând de la prova) al unui velier
- Arboret* – parte a unui arbore, care se instalează pe arborele gabier
- Arima (a)* – a așeza metodic încărcătura în magaziiile de pe puntea unei nave
- Aripă* – velă suplimentară de formă trapezoidală și de suprafață mică, înălțată când bate vântul din pupa
- Azimut* – noțiune generală care definește arcul de orizont măsurat de la punctul cardinal nord în sens retrograd până la obiectul relevat. Pe cutia compasurilor magnetice se fixează așa-numitul „cerc orizontal“, gradat de la 0 la 360°, cu ajutorul căruia se iau relevamentele
- Babă* – piesă de metal sau de beton fixată la marginea unui chei, de care se leagă o navă
- Babaică* – lopată mare
- Babord* – partea din stânga unei nave în raport cu planul diametral, când se privește spre prova
- Balansină* – manevră (parâmbă) destinată să manevreze în plan vertical o bigă, o grue etc. și s-o fixeze
- Bandă* – comandă pentru a pune cârma toată într-un bord
- Bară* – eche, roata cârmei
- Bocaport (sau gură de magazie)* – deschizătură în puntea unei nave, folosită la încărcarea și descărcarea mărfurilor
- Bompres* – arbore de dimensiuni reduse fixat la prova și servind ca suport al straiurilor pe care sunt învergate focurile (velele triunghiulare de la prova)
- Bonetă* – fâșie de pânză care se coase de marginea unei vele principale, spre a-i mări suprafața expusă vântului

Bordul de sub vânt – bordul situat la adăpost față de direcția din care bate vântul

Bosman (sau *boțman*) – șef de echipaj

Brața (a) – a orienta vergile într-un anumit unghi în raport cu axa navei, pentru ca pânzele să ocupe poziția dorită față de direcția vântului

Brizanți – valuri puternice care se sparg de bordajul navei

Cabestan – vinci cu tambur, folosit la manevrarea parâmelor sau a ancorei

Cadru transversal – una din nervurile metalice sau de lemn care, împreună cu alte elemente structurale – transversale ori longitudinale – formează scheletul rigid și rezistent al cocăi unei nave

Cambuză – magazie de provizii

Carenă – partea imersă a unei nave încărcate

Carlingă – denumire generală dată grinzelor din structura longitudinală a fundului unei nave, instalate de la prova la pupa, cu scopul de a mări rezistența longitudinală a navei

Cart – diviziune unghiulară egală cu $11^{\circ}15'$ care reprezintă a 32-a parte din cerc. Servește la stabilirea direcției din care vine o navă etc. Înseamnă și interval în cursul căruia marinarii sunt de serviciu

Cavalet – suport de lemn folosit la fixarea pe punte a diferite obiecte

Cavilă – piesă de lemn sau de metal pentru legarea manevrelor unui velier

Cavilă de matisit – piesă de lemn conică, folosită la desfacerea șuvițelor în operația de matisire

Chilă – element principal din structura longitudinală a unei nave, constituit dintr-o grindă metalică sau o filă de tablă groasă, instalată de la prova la pupa, în planul diametral, pe fundul navei

Cocă – partea principală a navei (corpul navei)

Contrarândunică – una din vecele superioare (a șasea începând de jos) ale unui velier cu *greement* pătrat

Copastie – grindă de lemn care conturează bordajul unei ambarcațiuni, la partea sa superioară

Crivac – nervură transversală de lemn care dă forma exterioară a corpului unei ambarcațiuni

Crucetă – mică platformă fixată la baza arboretului

Dană – porțiune de chei la care poate acosta o navă

Dunetă – suprastructură la extremitatea pupa, deasupra punții superioare a unei nave

Eche – piesă fixată cu una din extremități pe capul axului cârmei și angrenată cu cealaltă la instalația de guvernare. Are rolul unei pârghii care transmite forța manuală sau mecanică necesară orientării cârmei

Etambreu – deschizătură în care e introdus și fixat un arbore

Etravă – piesă masivă din oțel turnat sau forjat, constituind extremitatea la prova unei nave

Fungă – denumire generală dată unui palanc folosit pentru ridicarea și coborârea vergilor mobile și ale velelor

Gabier (sau *vela-gabier*) – vela pătrată susținută de o a doua vergă, începând de jos, a unui velier cu *greement* pătrat

Gabie – platformă orizontală de lemn sau metal fixată pe traversele și furcile coloanei unui arbore

Galion – bust ornamental sculptat în lemn și fixat pe etrava unor veliere, sub bompres

Galiot – velier cu etrava verticală, prevăzut cu doi arbori

Greement — totalitatea arborilor, cu vergi, manevre și vele, de pe o corabie cu pânze

Grijea – treaptă de frânghie, lemn sau fier, între sarturi

Grue – instalație pentru lăsarea la apă și ridicarea bărcilor, pentru manevrarea ancorelor etc.

Înverga (a) – a lega de vergă una din marginile velei

Ispol – căuș pentru scos apa de pe fundul bărcii

Joncă – denumire generală pentru diferite tipuri de ambarcațiuni cu pânze, folosite îndeosebi în arhipelagurile din Pacific

Lascar – matelot indian

Loch (sau *loh*) – aparat de navigație folosit pentru măsurarea vitezei și distanței parcurse de o navă, într-un anumit interval de timp. Aparatul are un panou de lemn, lestat cu plumb, pentru a sta vertical în apă; de panoul acesta e prinsă o *saulă* specială

Manelă – baston rotund de lemn folosit ca pârghie pentru rotirea unui cabestan

Matisi (a) – a îmbina două capete de parâmbă de aceeași grosime printr-o împletire specifică a șuvițelor, pe o lungime determinată

Măr-călăuză – piesă rotundă și plată, din lemn de esență tare, cu unul sau mai multe orificii circulare, care servește la ghidarea unor manevre curente (parâme)

Mărul catargului – partea superioară a unui arbore

Mol – construcție hidrotehnică într-un bazin portuar, în prelungirea cheiurilor

Mus – ucenic-marinar

Palanc – sistem de macarale simple ori multiple, prin care se trece o parâmbă numită „curent“

Palma ancorei – partea finală, mai lată, a brațului unei ancore

Patarașină – manevră fixă ce susține un arbore gabier sau un arboret într-un bord și spre pupa

Pescaj – distanță măsurată pe verticală de la planul inferior al chilei până la planul liniei de plutire a navei; reprezintă adâncimea părții imerse (operei vii) a unei nave încărcate

Port-sarturi – platforme în afara bordului unei nave, pentru a servi la fixarea capetelor sarturilor și patarașinelor

Relevment – unghi orizontal cuprins între o direcție de referință și direcția în care se vizează un obiect. Relevmentele sunt folosite la determinarea punctului navei

Rândunică – a cincea velă pătrată (începând de jos) a unui velier cu *greement* pătrat

Ruf – suprastructură înălțată pe puntea superioară, la centru sau la prova și destinată îndeosebi cabinelor comandantului și ofițerilor

Ruliu – balans al navei

Sabord – deschizătură în bordul unei nave, deasupra liniei de plutire, prin care se pot încărca sau descărca mărfurile etc.

Sart – cablu rigid cu care se ancorează lateral un arbore sau arboret

Saulă – parâmbă rezistentă

Școndru – piesă de lemn de secțiune circulară, folosită pentru constituirea arborilor, vergilor etc.

Școtă – manevră legată la colțul inferior al unei vele cu scopul de a o întinde într-o poziție favorabilă față de direcția vântului

Sfilată – element constitutiv al șuvițelor parâmbelor vegetale, format din mai multe fibre răsucite împreună spre dreapta

Silaj – brazdă despăcată de un vapor etc.

Spirai – luminator constituit pe puntea neadăpostită a unei nave

Strai – manevră (parâmbă) fixă ce întărește arborii spre prova și spre pupa

Strapazane (sau *furcheți*) – suporturi metalice în care se sprijină ramele unei ambarcațiuni

Tachet – piesă de lemn sau de metal, în formă de T fixată în punte, pe bordaj sau pe un catarg și servind la legarea manevrelor curente

Tambur – cilindru metalic orizontal sau vertical pe care se înfășoară o parâmbă

Tendă – apărătoare de pânză, întinsă deasupra punții unei nave, pentru a proteja echipajul de ploaie sau de razele soarelui

Terțarolă – partea unei vele care se poate strânge în scopul reducerii suprafeței acesteia, când vântul bate prea tare

Teugă – suprastructură la prova unei nave, deasupra punții superioare; în interiorul ei sunt amenajate cabine pentru echipaj și magazii pentru materiale

Travers (*vânt de*) – vânt care bate dintr-o direcție perpendiculară pe axa longitudinală a navei

Tribord – partea din dreapta a unei nave

Trincă (*vela trincă*) – vela pătrată cea mai de jos a unui arbore trinchet

Trinchet – primul arbore începând de la prova, pe o corabie cu pânze

Vergă – bară masivă de lemn sau de metal, montată orizontal pe partea anterioară a unui arbore printr-un dispozitiv de prindere numit *troță*, care-i permite mișcarea în plan orizontal sau coborârea și ridicarea la post de-a lungul arborelui

Velă – pânză

Vinciu – aparat compus dintr-un cilindru orizontal învârtit cu o manivelă

Zburător – a patra velă pătrată (începând de jos) a unui velier cu *greement* pătrat